

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

6.1 עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו

א. זכות הנאשם לעיין "בחומר חקירה"

1. סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי¹ קובע:

"הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו".

2. סעיף 78 לחוק קובע:

"הוראות סעיף 74 אינן חלות על חומר שאי-גילוי מותר או שגילוי אסור לפי כל דין, אולם הוראות סעיף 77 חלות עליו".

3. זכותו של הנאשם וסניגורו לעיין בחומר, וחובתה של התביעה לאפשר זאת, קמות עם הגשת כתב האישום; עניין **סיקסיק**, בעמ' 21-22.²

4. להפרת החובה להעמיד את חומר החקירה לעיונו של הנאשם שתי תוצאות אפשריות: איסור שימוש בראיה כאשר לסניגוריה לא ניתנה הזדמנות סבירה לעיין בה (סעיף 77(א) לחוק סדר הדין הפלילי); וזיכוי הנאשם מקום בו גרמה הפגיעה בזכות העיון לעיוות דין ולפגיעה בזכותו למשפט הוגן; עניין **לביא**, בעמ' 512; עניין **גברון**, בעמ' 691; עניין **אסרף**; עניין **סיקסיק**.³

5. להלן יפורטו קוים מנחים ביחס למושג "חומר חקירה", כמשמעותו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, משמעות הסייג שבסעיף 78 לחוק, והיקף זכות העיון. לעניין חומר חקירה שיש להוציא לגביו תעודת חסיון, ראה ההנחיה בנושא.

¹ חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ס"ח 43.

² ע"פ 1152/91 **סיקסיק נ' מדינת ישראל**, פ"ד מו(5) 8 (1992).

³ ע"פ 79/73 **לביא נ' מדינת ישראל**, פ"ד כח(2) 505 (1974); ע"פ 179/79 **מדינת ישראל נ' גברון**, פ"ד לד(2) 688 (1980); ע"פ 173/88 **אסרף נ' מדינת ישראל**, פ"ד מד(1) 785 (1990).

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

ב. מהו "חומר חקירה" כמשמעותו בסעיף 74 לחוק - קווים מנחים

6. החוק אינו מגדיר מפורשות מהו "חומר חקירה", ובתי המשפט נמנעו עד כה מהגדרה חדה וממצה למונח זה. עם זאת, נקבעו בפסיקה קווים מנחים שיש בהם לסייע:

1ב. תכלית גילוי חומר החקירה

7. הטעם העיקרי לזכות העיון הינו לאפשר לנאשם לגלות בחומר החקירה ראיות העשויות לסייע לו בהגנתו, ובכך להבטיח את זכותו למשפט הוגן; עניין **לביא**, בעמ' 510; עניין **גברון**, בעמ' 692.

2ב. מבחן הרלוונטיות

8. לאור תכליתה של זכות העיון, המבחן הראשוני, הקובע בכל מקרה אם חומר מסויים הוא "חומר חקירה" אם לאו, הוא השאלה אם החומר רלוונטי לאישומים נגד הנאשם. על כן, "חומר חקירה" הינו:

"כל ראייה, העשויה להיות רלוואנטית לשאלות העומדות להכרעה במשפט, במישרין או בעקיפין, בין שהיא תומכת בגירסת התביעה ובין שהיא לכאורה עומדת בסתירה לה, ובין שהיא נראית ניטראלית לגבי השאלות השנויות במחלוקת, חייבת להיכלל בחומר החקירה' העומד לעיון הסניגוריה"; עניין **צוברי**, בעמ' 633-634.⁴

9. אין לפרש את המונח חומר חקירה פירוש דווקני ומצמצם הנוגע רק לאישומים נגד הנאשם, אלא יש לכלול בו גם "ראיות השייכות באופן הגיוני לפריפריה של האישום במשמע"; עניין **אל הוזייל**, בעמ' 129.⁵ במסגרת זו ייכלל גם חומר שאינו דרוש להוכחת האישומים עצמם, אך הוא נוגע לראיות אותן מתכוונת התביעה להציג כרקע או חיזוק לאישומים; עניין **נמרודי**.⁶ ו"כל חומר שקשור באופן ישיר או עקיף לאישום ונוגע ליריעה הנפרשת במהלך האישום הפלילי"; עניין **מסראווה**, בעמ' 381.⁷ בענין זה יש "להיות מודרכים על ידי כללי השכל הישר ועל ידי המגמה לאפשר לסניגוריה הזדמנות הוגנת להכין את הגנתה"; עניין **אל הוזייל**, שם.

10. במסגרת ההחלטה אם חומר רלוונטי מסויים הינו חומר חקירה, אל לה לתביעה להפעיל שיקול דעת אם החומר עשוי לסייע להגנה אם לאו. ההנחה היא שמידע רלוונטי עשוי לשמש

⁴ בג"ץ 1885/91 **צוברי נ' פרקליטות מחוז תל-אביב**, פ"ד מה(3) 630 (1991).

⁵ בג"ץ 233/85 **אל הוזייל נ' משטרת ישראל**, פ"ד לט (4) 124 (1985).

⁶ בש"פ 4157/00 **נמרודי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(3) 625 (2000).

⁷ בש"פ 9322/99 **מסראווה נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(1) 376 (2000).

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

את הנאשם, וזכותו של הנאשם שכל חומר החקירה יועמד לעיון הסניגוריה, והיא שתשקול את חשיבות החומר להגנת הנאשם; עניין ליבני, בעמ' 734-735.⁸

11. עם זאת, המונח "חומר החקירה" אינו כולל ראיות, שהרלוונטיות שלהן למשפטו של הנאשם היא רחוקה ושולית; עניין אל הוזייל, שם; עניין חוזה, בעמ' 726, עניין בן ארי.⁹

ב3. האם החומר מצוי בידי גורמי החקירה או התביעה

12. המונח "חומר חקירה" מלמד, שככלל, מדובר על חומר שנאסף על ידי גורמי החקירה במהלך החקירה נגד הנאשם:

"ככלל, חומר חקירה הוא חומר רלוונטי לאישום הפלילי שנאסף על ידי המשטרה במהלך החקירה, וחומר זה מועבר מהמשטרה לתביעה... העובדה שחומר כלל אינו בידי גורמי החקירה והתביעה, מצביעה בדרך כלל על כך, שאין המדובר בחומר חקירה"; עניין מסראווה, בעמ' 381.

13. ניתן לקבוע כי "חומר חקירה" כולל בעיקר, הודעות ואמרות שנגבו בחקירה; מוצגים ומסמכים שנתפסו במהלך החקירה; זכרונות דברים המתעדים פעולות בחקירה; חומר המתעד פעולות שננקטו במהלך החקירה (כגון: צילומים, שחזורים, הקלטות וכדומה); תוצאות של בדיקות מעבדה הרלוונטיות לחקירה, וכיו"ב; עניין אנג'ל, בעמ' 597.¹⁰

14. חומר החקירה עשוי לכלול אף חומר שהוגדר על ידי גורמי החקירה כ"חומר מודיעיני", ככל שהוא רלוונטי לחקירה ולאישומים נגד הנאשם, "משום שהמבחן הקובע בעניין זה הוא מבחן ענייני של תוכן ורלוונטיות להגנתו של הנאשם, ולא מבחן פורמאלי הנעוץ באופי הפעילות שבאמצעותה הושג החומר"; עניין דרעי, בעמ' 182; עניין שרה אנג'ל, בעמ' 486-487.¹¹

15. חומר שאינו בידי רשויות החקירה והתביעה או בשליטתן לא ייחשב כחומר חקירה, גם אם הוא מצוי בידי רשויות וגורמים אחרים, כגון בתחומי הרפואה, הרווחה או החינוך (עניין מסראווה, עניין פלוני (1999), עניין פלוני (2000), עניין בן ארי (1998).¹² "אכן, אין לשלול אפשרות, כי חומר שאינו נמצא בידי גורמי החקירה, ולא נתפס על-ידיהם ייראה לסניגור

⁸ ב"ש 838/84 ליבני נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 729 (1984).

⁹ בג"ץ 5274/91 חוזה נ' שר המשטרה, פ"ד מו(1) 724 (1992); בש"פ 1355/98 בן ארי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(2) 1 (1998).

¹⁰ ע"פ 633/83 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(4) 593 (1983).

¹¹ בש"פ 1372/96 דרעי נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 177 (1996); ע"פ 457/84, 400/84 מדינת ישראל נ' אנג'ל, פ"ד מ(3) 481 (1986).

¹² בש"פ 8467/99 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 454 (2000); בש"פ 2632/00 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 15.6.2000); בש"פ 1153/98 בן ארי נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 22.2.1998).

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

רלוונטי להגנה. ברם, אין בכך כדי להפוך את החומר ל'חומר חקירה', על כל הנובע מכך";
עניין **טגר**.¹³

16. הדרך לבקש חשיפת חומר שאינו מצוי בידי רשויות התביעה והחקירה, משום שאינו חומר חקירה, אינה על דרך בקשה לגילוי חומר חקירה, אלא בהליך נפרד, בבקשת ההגנה לזמן עד לפי סעיף 108 **לחוק סדר הדין הפלילי**. במסגרת הליך זה ישקול בית המשפט את הצורך בחשיפת חומר זה להגנת הנאשם, אל מול הפגיעה הצפויה באינטרסים אחרים עקב חשיפת החומר; עניין **מסראווה**, עניין **פלוני** (2000).

17. הכלל לפיו חומר שאינו מצוי ברשות גורמי החקירה והתביעה אינו חומר חקירה אינו מוחלט. במקום בו מדובר בחומר חקירה מובהק, למשל "חומר רלוונטי מהסוג שבדרך העניינים המקובלת והראויה צריך היה להמצא בידי התביעה, כגון: רישום של מהלכי חקירה או מסמכים ופעולות שיש לתעד והם נוגעים במישרין או בעקיפין לחקירה", אין בעובדה שחומר זה אינו מצוי בידי התביעה מסיבה כלשהי לגרוע מהיותו חומר חקירה; עניין **פלוני** (2001).¹⁴ מובן, כי המשטרה או התביעה אינן רשאיות להמנע במכוון מלתפוס או לאסוף חומר רלוונטי לאישום רק כדי למנוע הגדרתו כ"חומר חקירה", אך נקודת המוצא הינה שהתביעה ממלאת את תפקידה במיומנות והגינות, ו"סקרנות לשמה, רצון להשיג חומר לתכליות זרות להגנת הנאשם' ונכונות לצאת ל'מסעי ציד' שמא ימצא דבר שיסייע להגנה - אינם מספיקים להשמטת הבסיס מתחת ההנחה האמורה"; עניין **דרעי**, עניין **בן ארי**, עניין **מסראווה**, בעמ' 382; עניין **פלוני** (2000).

18. יודגש, כי העובדה שחומר כלשהו מצוי בידי רשויות החקירה והתביעה אינה הופכת אותו בהכרח לחומר חקירה. חומר שאינו עומד במבחן הרלוונטיות שפורט לעיל, אינו הופך לחומר חקירה, גם אם התקבל בידי רשויות החקירה או התביעה מסיבה כלשהי במהלך החקירה או אחריה (למשל, בעקבות בקשת הסניגור לקבל חומר זה לידי, ראה עניין **פלוני** (2000)).

19. יש לזכור, כי אף שזכותו של הנאשם למשפט הוגן מצמיחה את זכותו לעיין בחומר הרלוונטי שנאסף בעניינו על ידי רשויות החקירה, הרחבת זכות זו לחומר שנאסף על ידי רשויות אחרות למטרות שאינן קשורות להליך הפלילי, עלולה לפגוע בפעולת רשויות אלה ובאינטרסים חשובים שלשמים נאסף המידע. כך למשל, עלולה חשיפת חומר הנמסר לרשויות הבריאות או הרווחה לערער את האמון בסודיות המידע הנמסר להן, ובכך לפגוע ביכולתן לקבל מידע למטרות טיפוליות. חשיפת מידע אישי על עדים עלולה לפגוע בזכותם החוקתית לפרטיות, על פי סעיף 7 **לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו**,¹⁵ מעבר לנדרש לצרכי החקירה והמשפט, ובטווח הארוך לפגוע בנכונות עדים פוטנציאליים לשתף פעולה עם רשויות החקירה והתביעה

¹³ בש"פ 1078/00 **טגר נ' מדינת ישראל** (לא פורסם, 19.3.2000).

¹⁴ בש"פ 5400/01 **פלוני נ' מדינת ישראל** (לא פורסם, 6.8.2001).

¹⁵ חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ס"ח התשנ"ב 150.

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

ולהקשות על אכיפת החוק. על כן, ככל שיש להקפיד במסירתו של "חומר חקירה" לנאשמים, יש להימנע ממסירת מידע, שאיננו חומר חקירה על פי המבחנים האמורים, ובפרט כאשר יש במסירתו פגיעה לא מוצדקת באינטרסים אחרים.

4ב. קטגוריות ספציפיות של חומר שנבחנו בפסיקה

חומר המצוי בתיקי חקירה אחרים

20. לעתים, מבקשת ההגנה לקבל לעיונה חומר המצוי בתיקי חקירה אחרים, כגון תיקי חקירה נגד עד תביעה, תיקים שנפתחו בעקבות תלונות של עד תביעה, או תיקי חקירה נגד הנאשם בהם טרם הוגש כתב אישום.

21. בעניין אל הווייל בקשו העותרים, שהואשמו בעבירות סחר בסמים, לעיין בתיקי חקירה נגד עד המדינה במשפטם. בדחותו את העתירה קבע בית המשפט, כי פרט לכך שתיקי החקירה בהם מבקשים העותרים לעיין עוסקים אף הם בעבירות סחר בסמים, ונטען שגם בהם מעורב עד המדינה, אין קשר בין תיקים אלה ובין העבירות המיוחסות לעותרים. אשר לטענת העותרים, כי העיון בחומר שבתיקי החקירה דרוש להם לצורך תקיפת מהימנותו של עד המדינה, קבע בית המשפט כי ההגנה רשאית לחקור עד על עבירות בהן לא הורשע, אך חקירה זו הינה חקירה בנושא נלווה, בה תשובות העד יהיו סופיות ולא ניתן יהיה להביא ראיות לסתירתן. לאור האמור, החומר שחשיפתו מבוקשת אינו קביל כראיה במשפטם של העותרים, התועלת הצפויה להגנה מחשיפתו הינה מועטת, וכך גם הרלוונטיות שלו להליך נגד העותרים; ראו גם עניין אל חאק.¹⁶

22. בעניין פלוני (2000), ביקש העורר, שהואשם בעבירות אינוס ומעשה מגונה במתלוננת, לעיין בחומר החקירה בשני תיקי חקירה אחרים שנפתחו בעקבות תלונותיה בגין עבירות מין, וזאת לצורך בחינת מהימנותה. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה, לאחר שעייין בתיקים, וקבע כי הם אינם נוגעים כלל לעבירות המיוחסות לעורר, ושאינן בהם אף להשליך על מהימנות המתלוננת. בית המשפט העליון אישר החלטה זו, וקבע כי "אין די בתקווה בלבד כי בתיק מסויים ימצא חומר שעשוי להועיל לסנגוריה, כדי להביא את אותו התיק בגדר 'חומר חקירה'", אך הסניגוריה רשאית לנקוט בהליך להצגת החומר באמצעות בקשה לזמן עד לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי.

23. בעניין בן ארי, ביקש העורר, שהואשם בעבירות מרמה, לעיין בחומר שנאסף במסגרת חקירה נגדו בחשד לעבירות רצח, קשירת קשר לרצח ונסיון לרצח, בה טרם הוגש כתב אישום. העורר טען לקשר בין שתי החקירות בכך, שמנהל הבנק נגדו בוצעו לכאורה עבירות המרמה בהן הואשם, היה קורבן הרצח אליו התייחסה החקירה שטרם הושלמה. בית המשפט קבע, כי ב"כ העורר לא ביסס תשתית לפיה החומר המבוקש רלוונטי לאישומים נגד העורר, וכי "לא כל

¹⁶ בשי"פ 5425/01 אל חאק נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(5) 426 (2001).

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

ספקולציה מרחיקת לכת ביחס לפעולות של המשטרה והתביעה יכולה להוות תשתית מספקת להגדרת חומר משטירתי כחומר חקירה". עם זאת, קבע בית המשפט, שבמקום בו יש אפשרות כלשהי, גם אם רחוקה, שחומר מסויים, שהוצג לבית המשפט בהליכי מעצרו של העורר ונוגע לחקירה שהתנהלה נגדו במקביל בחשד לעבירות אחרות, רלוונטי לאישומים נגדו, יש מקום שבית המשפט יעיין בחומר זה על מנת לקבוע אם מדובר בחומר חקירה.

תרשומות פנימיות

24. הכלל הוא, כי "תרשומות פנימיות, עבודות פנימיות או דינים וחשבונות פנימיים, אשר עובדי משרד המשפטים מכינים, כחומר עזר לגיבוש עמדתם בעניינים התלויים ועומדים בפני בתי המשפט, אינם פתוחים לעיון המבקש"; עניין עזריה, בעמ' 363-364.¹⁷ לפיכך נקבע, כי אין לאפשר להגנה לעיין בסיכום החקירה, אף אם יהיה בעיון זה להקל על התמצאות ההגנה בחומר חקירה רב היקף; עניין הורוביץ, וראו גם עניין אופנהיים; עניין אל חאק.¹⁸ כלומר, תרשומות וסיכומים, המהווים אך עיבוד של חומר גלם ראיתי, שנמסר להגנה (אם מדובר בחומר חקירה), אינם חומר חקירה; עניין נרקיס.¹⁹ עוד ראו לעניין זה סעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע.²⁰

תרשומת שעורך פרקליט מראיון עם עד

25. ראיון עדים לקראת עדותם בבית המשפט הינו מרכיב חיוני בעבודת הפרקליט, הנדרש כדי להבטיח שעדי התביעה יוכלו למסור בבית המשפט עדות אמת מלאה ומפורטת, ככל שהדברים רלוונטיים לתיק הנדון בבית המשפט ובהתאם לכללים המקובלים. מידת הצורך בראיון העד, תוכן הראיון והצורך בתיעודו משתנים בהתאם לנסיבות התיק, תוכן העדות, אופי העד ומשתנים נוספים, בהתאם לשיקול דעתו המקצועי של הפרקליט. ככלל, תרשומת ראיון של פרקליט עם עד איננה בגדר חומר חקירה. עם זאת, אם מעלה העד בראיון פרטים חדשים ומהותיים שלא נזכרו בהודעתו במשטרה, יש חובה להעביר פרטים אלה לידיעת ההגנה. העברת פרטים אלה תהיה, ככלל, בדרך של גביית הודעה נוספת מהעד במשטרה ביחס לפרטים אלה, והודעה זו תימסר להגנה; עניין מסיקה.²¹

חומר המצוי בידי רשויות אחרות לגבי עד תביעה

26. ביחס לחומר הנוגע לעד תביעה, שאינו מצוי בידי המשטרה (אלא בידי רשויות הבריאות, הרווחה, החינוך, או רשויות אחרות) נפסק שככלל, חומר שלא נאסף על ידי המשטרה במהלך

¹⁷ מ"פ 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 334 (1997).

¹⁸ בש"פ 7008/97 מדינת ישראל נ' הורוביץ, פ"ד נא(5) 224 (1997); בש"פ 4285/97 אופנהיים נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.9.1997).

¹⁹ בש"פ 62/02 מדינת ישראל נ' נרקיס, פ"ד נו(4) 625 (2002).

²⁰ חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, ס"ח 226.

²¹ בש"פ 687/00 מסיקה נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 3.2.2000).

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

החקירה אינו חומר חקירה (וראה סעיפים 15-19 לעיל); במקרים המתאימים, חומר הנוגע למצבו הפיזי או הנפשי של עד מרכזי, או חומר שיש בו לפגוע במהימנותו, עשוי אמנם להיות רלוונטי להגנת הנאשם, אך החיפוש אחרי חומר כזה שאינו מצוי בידי התביעה "אינו יכול להיות מסע דיג מתוך תקווה שאינה מעוגנת בעובדות, כי בסוף המסע ימצא חומר כזה"; ודרך המלך לקבלת חומר שלא נאסף על ידי המשטרה, ונראה להגנה רלוונטי, אינה בדרך של בקשה לגילוי חומר חקירה, אלא בדרך של הבאת ראיות מטעם הסניגוריה, לרבות שימוש בסעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי; בהליך זה יאזן בית המשפט בין זכות הנאשם למשפט הוגן, לבין זכויות היסוד החוקתיות של העד לפרטיות ולכבוד, תוך שקילת רלוונטיות החומר וערכו הראייתי; עניין **מסראווה**. לעתים קרובות יחול לגבי חומר מסוג זה חסיון על פי הדין, כגון חסיון על חומר רפואי לפי סעיף 49 לפקודת הראיות²², או על חומר שבידי פסיכולוג או עובד סוציאלי לפי סעיפים 50, 50א לפקודה. במקרה כזה, בטרם יורה בית המשפט על חשיפת החומר, עליו לקיים דיון בבקשה להסרת החסיון לפי סעיפים אלה. ככל שבחשיפת החומר יש פגיעה בזכותו של העד לפרטיות, או לחסיון על פי הדין, יש ליתן לעד זה אפשרות להישמע בטרם החלטה בבקשה; עניין **פלוני** (1999); עניין **פלוני** (2001).

חומר שהוגש לבית המשפט בעת הארכות המעצר

27. חומר המוגש לבית המשפט במהלך הדיון בבקשות להאריך את מעצרו של החשוד אינו הופך, בשל כך בלבד, ל"חומר חקירה". במסגרת בקשות להארכת מעצר מוצג לבית המשפט במקרים רבים חומר המהווה חומר חקירה על פי המבחנים שפורטו לעיל, אך בצידו מוצג לעתים לבית המשפט חומר שאינו מהווה חומר חקירה על פי מבחנים אלה, כגון תרשומות וסיכומים של החוקרים, שנועדו לסייע לבית המשפט בהחלטתו. ההלכה הפסוקה הינה, שהגשת חומר מעין זה לבית המשפט במהלך הארכת המעצר אינה הופכת אותו לחומר חקירה; עניין **צוברי**, עניין **בן ארי**. עם זאת, יש לנהוג בעניין זה ברגישות המתחייבת, ובטרם החלטה להימנע מחשיפת חומר שהוגש לבית המשפט במהלך הארכת המעצר, יש לוודא שאין מדובר בחומר חקירה על פי המבחנים המקובלים, ושאינן בחומר התייחסות לפעולות חקירה שבוצעו או דברי עדים, שאין להם תיעוד מלא בחומר שנמסר לידי ההגנה.

ג. סעיף 78 לחוק סדר הדין הפלילי - סיוג זכות העיון של נאשם ב"חומר חקירה" שיש לגביו חסיון

28. ככלל, חומר שהוא "חומר חקירה", חל עליו סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי, ולפיכך הנאשם זכאי לעיין בו. ממילא, התביעה חייבת למסור אותו לעיון הנאשם, לאחר הגשת כתב האישום, כאשר באה לכך בקשה מצידו של הנאשם או מצד בא כוחו.

29. עם זאת, סעיף 74(ו) לחוק סדר הדין הפלילי קובע, כי אין בסעיף 74 כדי לפגוע בהוראות פרק ג' לפקודת הראיות; וסעיף 78 קובע, ש"הוראות סעיף 74 אינן חלות על חומר שאי גילוי מותר או שגילוי אסור לפי כל דין". משמע, הזכות לעיין בחומר חקירה איננה חלה על חומר הנופל

²² פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, נ"ח 421.

הנחיה מס' 6.1 - עיון הנאשם בחומר החקירה לאחר הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	9 ינואר 1991; 2 ינואר 1994

בגדר סעיף 78 לחוק סדר הדין הפלילי, אם משום שהוצאה לגביו תעודת חיסיון לפי סעיפים 44 או 45 לפקודת הראיות, אם משום שחל לגבי החומר חסיון מהחסינונות הקבועים בפרק ג' לפקודת הראיות (כגון: חסיון מקצועי ביחס לרופא, פסיכולוג, עו"ד, עובד סוציאלי, לפי סעיפים 48-50 לפקודה), או על פי דין אחר (למשל: מכח הזכות לפרטיות, עניין פלוני (1999), עניין אל חאק).

30. במקום בו מבקשת ההגנה לעיין בחומר שחל לגביו חסיון, אם מכוח תעודת חסיון, אם מכוח הוראות פרק ג' לפקודת הראיות ואם מכוח דין אחר, לא חלה לגבי חומר זה זכות העיון שבסעיף 74(א), והבקשה מחייבת הליך להסרת החסיון; עניין אזולאי, עניין פלוני (2001).²³ יודגש, כי גם אם מצוי בידי התביעה חומר שאין לגביו תעודת חסיון, אך אין לגלותו על פי הדין, אין התביעה רשאית למסרו לעיון הסניגוריה, אם בעל הזכות לחסיון לא ויתר על זכותו לחסיון: "אם אין ויתור על סודיות או שלא ניתן ויתור על סודיות ביחס לחשיפת החומר בפני הסניגוריה... מנועה התביעה מלמסרו עד שיוסר החסיון"; עניין פלוני (2001). לפיכך, הדרך להביא לחשיפת חומר שחל לגביו חסיון בפני הסניגוריה, אינה בהליך לפי סעיף 74 אלא בהליך להסרת החסיון, בהתאם להוראות פרק ג' לפקודת הראיות, או הדין שקבע את החסיון.

31. ביחס לפעולות התביעה לגבי חומר שנדרשת לגביו הוצאת תעודת חסיון, ראו ההנחיה בנושא חומר חקירה חסוי.

ד. היקף הזכות להעתיק חומר חקירה

32. כעולה מהוראת סעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי לזכות העיון בחומר החקירה נלווית גם זכות להעתיקו. יחד עם זאת, נקבע כי בעוד שזכות העיון הינה זכות בסיסית, שלא בנקל יאות בית המשפט לצמצמה; הרי שזכות ההעתיקה איננה אלא זכות הנלווית לזכות העיון, ובבסיסה עומדת נוחיותו של הנאשם וסניגורו בלבד.

33. לאור האמור, מקום שנוחיותו של הנאשם וסניגורו עומדים בסתירה לזכות יסוד, כגון הזכות לפרטיות, תיסוג הזכות להעתיק את חומר החקירה מפני זכות היסוד. כך, נקבע בעניין מזור²⁴ כי זכות הפרטיות של מתלוננות, שצולמו על ידי הנאשם במצלמת וידאו ללא ידיעתן במצבים שהצניעות יפה להן, גוברת על זכותו של הנאשם להעתיק את חומר החקירה; ובמקרה מעין זה יהיה על הנאשם וסניגורו להסתפק בעיון בחומר החקירה במשרדי הפרקליטות. כן ראו סעיף 35 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים).²⁵

²³ בש"פ 3447/96 מדינת ישראל נ' אזולאי, פ"ד נ(3) 309 (1996).

²⁴ בש"פ 6022/96 מדינת ישראל נ' מזור, פ"ד נ(3) 686 (1996).

²⁵ חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955, ס"ח 96.